

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2426

Vragen van het lid **Michon-Derkzen** (VVD) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *de aangekondigde acties van XR in winkelgebieden met het verspreiden van butaanzuur* (ingezonden 10 april 2025).

Antwoord van Minister **Van Weel** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 12 juni 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2176

Vraag 1 en 2

Hoeveel acties van XR zijn er inmiddels geweest waarin butaanzuur werd verspreid en hoeveel zijn er nog aangekondigd?

Hoeveel mensen zijn er inmiddels onwel geworden door de verspreiding van butaanzuur door XR en hoe vaak hebben hulpdiensten hiervoor moeten uitrukken?

Antwoord 1 en 2

Tot dusver is bekend dat bij acties in Naaldwijk (op 31 januari 2025) en Nijmegen (op 12 april 2025) butaanzuur is gebruikt. Bij de actie in Naaldwijk is door de politie aangegeven dat tussen de 5 en 10 mensen onwel zijn geworden en dat hulpdiensten hulp hebben verleend. Verder heeft de politie mij laten weten dat bij de actie in Nijmegen een kleine groep mensen last had van rode ogen. Medische zorg door de hulpdiensten was hier niet nodig.

Vraag 3

Deelt u de mening dat het verspreiden van butaanzuur op geen enkele wijze wordt beschermd door het demonstratierecht door alle risico's voor de veiligheid en gezondheid van burgers en dat enkel sprake is van een ordeverstoringende actie?

Antwoord 3

Het gebruik van een chemische stof om een punt te maken keur ik ten zeerste af, zeker omdat is gebleken dat bij eerdere vergelijkbare acties mensen onwel zijn geworden. Maak je punt zonder anderen in gevaar te brengen. Demonstreren moet gebeuren binnen de grenzen van de wet. Geweld gebruiken of intimidatie hoort daar niet bij, dus ook het gebruik van butaanzuur niet. Het jaagt mensen angst aan en tast het gevoel van veiligheid aan.

Vraag 4

Deelt u de mening dat het verspreiden van butaanzuur een terroristische daad is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

In het Wetboek van Strafrecht is geen definitie opgenomen van het begrip «terrorisme». Wel is bepaald welke misdrijven kunnen worden aangemerkt als terroristische misdrijven. Daarbij gaat het – kort samengevat – om misdrijven die zijn gepleegd met een terroristisch oogmerk. Het is verder aan het Openbaar Ministerie en uiteindelijk de rechter om te bepalen of er in bepaald geval sprake is van een (terroristisch) misdrijf.

Vraag 5

Als een actie tot het verspreiden van butaanzuur vooraf wordt verboden door de burgemeester maar de organisatie roept alsnog op om de actie door te zetten; wat doet het Openbaar Ministerie (OM)? Is hier sprake van opruiing? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Artikel 113 van het Wetboek van Strafrecht kwalificeert opruiing als het oproepen tot deelnemen aan een strafbaar feit. Of er in een specifieke situatie sprake is van opruiing hangt af van de omstandigheden van het geval en is aan het Openbaar Ministerie en uiteindelijk aan de rechter om te beoordelen.

Vraag 6

Onderkent u dat het wenselijk is om alle plekken waar een organisatie aankondigt butaanzuur te verspreiden aan te merken als veiligheidsrisicogebied, zodat de politie preventief kan fouilleren; en zo ja, wilt u dan alle lokale driehoeken wijzen op die mogelijkheid?

Antwoord 6

Ik kan mij voorstellen dat burgemeesters waar mogelijk deze keuze maken. De burgemeester kan, na overleg met de officier van justitie, op grond van de artikel 151b of 174b van de Gemeentewet een veiligheidsrisicogebied aanwijzen bij verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens, dan wel bij ernstige vrees voor het ontstaan daarvan. Onder «wapen» worden overeenkomstig artikel 3 van de Wet wapens en munitie mede verstaan voorwerpen bestemd voor het treffen van personen met giftige, verstikkende, weerloosmakende, traanverwekkende en soortgelijke stoffen. Daarnaast worden tot «wapens» gerekend voorwerpen waarvan, gelet op hun aard of de omstandigheden waaronder zij worden aangetroffen, redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij zijn bestemd om letsel aan personen toe te brengen of te dreigen en die niet onder een van de andere categorieën van de begripsbepalingen in de Wet wapens en munitie vallen. Het is aan het Openbaar Ministerie en uiteindelijk aan de rechter om te beoordelen of butaanzuur in een concreet geval is aan te merken als wapen. Onder meer via het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten worden gemeenten geïnformeerd over de (juridische) mogelijkheden om veiligheidsrisicogebieden aan te wijzen.

Vraag 7

Hebben politie en buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) de juiste bevoegdheden om bij constatering van bezit van butaanzuur dat te confisceren en mensen te beboeten?

Antwoord 7

In het algemeen geldt dat de politie bij de openbare-ordehandhaving bevoegd is tot tijdelijke inbeslagneming van goederen die de openbare orde verstoren.¹ De burgemeester kan als het gaat om demonstraties het dragen van voorwerpen beperken of verbieden op grond van de Wet openbare manifestaties (Wom) als dit noodzakelijk is ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer of om wanordelijkheden te voorkomen. Het handelen in strijd met een door de burgemeester opgelegde beperking of verbod levert een strafbaar feit op waarbij door de politie kan worden opgetreden.

¹ HR 22 februari 1977, NJ 1977, 288.

Het is aan het lokale gezag om toepassing te geven aan deze bevoegdheden in een concrete situatie. Dat geldt ook voor het in beslag nemen van voorwerpen. Voor buitengewoon opsporingsambtenaren geldt dat zij bevoegd zijn om toe te zien op naleving van de voorschriften die zijn gesteld op grond van de Wet openbare manifestaties en handhavend op te treden. Buitengewoon opsporingsambtenaren worden echter niet ingezet in situaties waarin voorzienbaar is dat zich een verstoringen van de openbare orde zullen voordoen. Handhaving van de openbare orde is een taak voorbehouden aan politie.

Vraag 8

Klopt het dat naast bezit ook de handel, doorvoer, productie en distributie van butaanzuur is verboden, en dat het OM een opsporingsonderzoek hiernaar kan starten?

Antwoord 8

Nee, butaanzuur is geen verboden stof in de zin van de Wet voorkoming misbruik chemicaliën.

Vraag 9

Klopt het dat het verspreiden van butaanzuur in overdekte winkelcentra onder de Public Order Act in het Verenigd Koninkrijk is verboden, en kunt u nagaan hoe hier strafrechtelijk, bestuursrechtelijk en civielrechtelijk tegen wordt opgetreden?

Antwoord 9

Onder de Public Order Act is specifiek het verspreiden van dergelijke zuren niet verboden.

Vraag 10

Kunt u nagaan hoeveel zogenaamde demonstranten in België en Frankrijk zijn vervolgd en berecht voor het verspreiden van butaanzuur?

Antwoord 10

Ik heb deze gegevens vooralsnog niet kunnen achterhalen. Het is op dit moment niet te zeggen of deze gegevens beschikbaar en vergelijkbaar zijn.

Vraag 11

Welke mogelijkheden hebben winkeliers om hun schade te verhalen na verspreiding van butaanzuur? Bent u bereid deze mogelijkheden te vereenvoudigen? Kunnen de kosten die winkeliers maken voor extra beveiligingsmaatregelen op organisatie van de actie en/of de daders worden verhaald?

Antwoord 11

Indien sprake is van een misdrijf en een dader wordt geïdentificeerd, kan het slachtoffer zich als benadeelde partij voegen in het strafproces om zo zijn schade te verhalen. Als in het vonnis de schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd, int het CJIB de schadevergoeding voor het slachtoffer bij de dader. Het slachtoffer hoeft dat niet zelf te doen. In het geval sprake is van schade in verband met een onrechtmatige daad kan ook civielrechtelijk worden verhaald.